

Attiecībās ar Krieviju siltums bijis mājīgs

Rīgas "Dinamo" esot vai vienīgais Latvijas kultūras vēstnesis Krievijā

INĀRA MŪRNICIECE

Attiecības Latvijas un Krievijas starpā ir vēsas, un vidusmēra krieva priekšstatā Latvija ir "slikta valsts, kur maršē esesieši un tiesā Kononovu", tāpēc sadarbība kultūras jomā sevišķi nevedas – šāda atziņa izskanēja "Baltijas foruma" rīkotajā konferencē. "Baltijas forums" ir organizācija, kas tiek saistīta ar "Saskaņas centru".

Lai gan konferences nosaukums bija "Krievija–Latvija: informācijas telpa bez memoriālām barjerām", diskusija atklāja, ka šīs barjeras pastāv un sakņojas atšķirīgajā vēstures interpretācijā. Viesi no Krievijas uzsvera: neraugoties uz Valda Zatlera Maskavas vizīti, kas piegludināja toni starpvalstu attiecībās, būtiskas pārmaiņas Krievijas varas attieksmē pret Latviju neesot notikušas.

Krievijas sabiedrības kopējā apziņā Latvijai nav laba slava, atzīst Krievijas publicists, TV kanāla "Kultūra" raidījumu vadītājs Aleksandrs Arhangeļskis. Levadas centra svaigākais pētījums liecina, ka Krievijas vidusmēra iedzīvotāja apziņā Latvija ir Krievijas "ienaidnieks numur 2". Sabiedriskajā aptaujā Krievijas iedzīvotāji par vēl nedraudzīgāku uzskata vienīgi Gruziju. Uzreiz pēc tam nāk Baltijas valstis un ASV. Acīmredzot Krievijas sabiedrībā ir bažas, ka "Latvija kādu dienu iekaros Krieviju, kā jau vēsture to ne reizi pierādījusi," ironizē A. Arhangeļskis.

Andrejs Koļesņikovs, "Novaja gazeta" redkolēģijas loceklis, piebilst: Krievijas sabiedriskais viedoklis nav laba augsne starpvalstu kultūras sakariem; valdošais

Aleksandrs Arhangeļskis: "Levadas centra svaigākais pētījums liecina, ka Krievijas vidusmēra iedzīvotāja apziņā Latvija ir "ienaidnieks numur 2"."

uzskats: Latvija ir naidīga valsts, kur notiek esesiešu marši, tiesā sarkano partizānu Kononovu (neiedziļinoties, par ko viņš tiek tiesāts). Pazīstamais Krievijas vēsturnieks Boriss Sokolovs skaidro: traucē mīti, un Krievijā Latvijas vēsture tiek daudz vairāk mitoloģizēta nekā otrādi. A. Koļesņikovs iezīmē bēdīgu ainu: Rīgas "Dinamo" esot vai vienīgais Latvijas kultūras vēstnesis Krievijā. Pēc viņa domām, abu valstu kultūras sakari jāvērtē divos līmeņos. Kopējā līmenī nekas nenotiek, jo "augšas" to neuzskata par nepieciešamu, bet "ir desmitiem individuālu stāstu, kas vieno Latviju un Krieviju, daudziem krieviem ar Latviju saistās atmiņas, un

te ir vieta starpkultūru dialogam," rezumē A. Koļesņikovs.

Uz tikšanos bija aicināti arī Latvijas kinodokumentālisti: Ināra Kolmane, Dāvis Šimanis, Rojs Dauburs un citi. Secinājums: Krievijā labāk uztver darbus, kas neskar jūtīgos vēstures jautājumus, bet gan dokumentālās filmas par personībām no mākslinieku aprindām, par atsevišķiem notikumiem...

To, kas Krievijā notiek vēstures propagandas jomā, A. Arhangeļskis nodēvēja par "pilnīgu marasmu". B. Sokolovs runā skaidru valodu: Krievija nevēlas atzīt Baltijas valstu okupāciju, jo baidās, ka tiks pieprasītas kompensācijas, un te ir runa nevis par vēsturi, bet gan

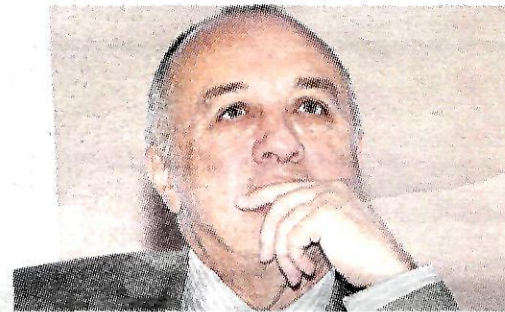
politisku nostāju. Ja Latvijas okupācijas faktu atzītu Krievijas vēsturnieki, kas ieņem vadošus amatus, viņiem no amatiem nāktos atvadīties. "Agrāk vai vēlāk Latvija ar Krieviju atradīs kopīgu valodu vēstures jautājumos, un tas notiks, kad Krievija uz savu vēsturi lūkosies nevis no impēriskām, bet no nacionālas valsts pozīcijām. Tuvākajos gadu desmitos tas nebūs," saka B. Sokolovs.

Krievijā joprojām ir daudz sāpīgu jautājumu, kurus "labāk neuzdot, jo tas rada ārkārtīgi vētraiņu reakciju", stāstīja A. Arhangeļskis, "piemēram, kāpēc katrs desmitais krievs karoja pret padomju armiju". B. Sokolovs piebilst: nevēlas atcerēties arī padomju ar-

KARINAS MIEŽĀJAS FOTO

Boriss Sokolovs: "1940. gadā Latvija zaudēja neatkarību un 1990. gadā to atguva. Laika posms starp šiem datumiem ir okupācija."

Rafaels Guseinovs: "Arhīvu jautājums iedzinis strupceļā Krievijas un Polijas attiecības."

mijas noziegumus, ar ko salīdzinot, "vērmahts nobāl". Lai gan prezidentūras beigās Putins uzsvēris, cik būtiski ir aprakstīt Otrā pasaules kara baltās lappuses, Krievijas arhīvi joprojām neveras. Slepenība "neko labu par sarkano armiju un padomju varu neliecina", rezumē B. Sokolovs.

Arhīvu jautājums saasinājās un pat "tā kā strupceļā iedzinis" Krievijas un Polijas attiecības, sacīja Krievijas laikraksta "Tribuna" redaktors Rafaels Guseinovs. Lai gan Polijas pusei nodoti daudzi dokumenti saistībā ar Katiņu, "polji stingri pieprasa, lai tiktu sniegta informācija par tiem, kuri šāva, raka, turēja cilvēkus aiz rokām", un R. Guseinovs ieteica ņemt vērā citu valstu pieredzi, kas

vienojušās par mirstīgo atlieku ekshumāciju un nodošanu piederīgajiem, atsakoties no vainīgo meklēšanas, sacīja R. Guseinovs. Vai Polijas pusei tas varētu būt pieņemami, tas gan ir cits jautājums...

Jura Paidera auditorijai paustās šaubas par Latvijas okupāciju, jo, lūk, nebijis taču bruņotas pretestības! – Krievijas viesos atsaucību nerada. Tiesa, izvērtās diskusija, vai, piemēram, laika posmu pirms neatkarības atgūšanas var dēvēt par okupāciju, jo situācija pirmajos padomju gados un 80. gadu nogalē bijusi atšķirīga. Un, ja bijusi okupācija, tad ir jautājums par Latvijas sabiedrības kolaborāciju ar okupācijas varu...

"Okupācija bija," stingri sacīja Abrams Kleckins, un "mulķīgi būtu apgalvot, ka īsa okupācija būtu neatgaisnojama, bet gara – jau attaisnojama. Uzskatu, ka latviešu tauta izmantoja padomju varu, lai saglabātu savu kultūru, un tas sekmīgi izdevies". Diskusijā kāds no "Baltijas forumam" pietuvinātām aprindām izmeta: ekonomiskās krīzes laikā Latvijā sprieduši: vienalga, kas mūs "okupēs" – Zviedrija vai Krievija, ka tik labklājība!

"Esmu dzirdējis, Latvijā, lai tiktu pie paštījuma, kukuļos maksā desmit procentus, Krievijā – 50 – 60 procentus. Ja jums pret to nav iebildumu, tad – laipni lūdzu Krievijā!" smējās B. Sokolovs. "Ir tāds termins – "mierīga okupācija", atgādina vēsturnieks. "1940. gadā Latvija zaudēja neatkarību un 1990. gadā to atguva. Tātad laika posms starp šiem datumiem ir okupācija," tā B. Sokolovs.